

Виховний захід: ВЕРБНА НЕДІЛЯ

(народознавчі читання для учнів середніх класів)

Мета: ознайомлювати учнів із традиціями святкування Вербної неділі; давати уявлення про особливості культури українців; виховувати повагу до духовної спадщини українського народу. Дійові особи:

Ведучий

Ведуча

Дівчинка

Хлопчик

ХІД ЗАХОДУ

Приміщення ошатно оформлене, стіл застелений вишитою скатертиною, образ Ісуса Христа в рушнику, у вазі пучечок верби.

Дівчинка

У Квітну неділю Всі до церкви йдуть, Гілочки вербові Святити несуть. Сьогодні святкує Моя Україна, У святій пошані Вербова лозина. Вона сповіщає, Що лише за тиждень Будем святкувати Пресвятий Великдень.

Ведучий. Шоста неділя перед Великим постом проходить під знаком верби. Це радісне свято переживають християни східного обряду, як і колись жителі Єрусалима, які зустрічали Ісуса Христа. Вони очікували, що Він стане їх Царем. І вітали вони Його як тріумфатора з надією, що країна підніметься з Ним, звільниться від загарбників.

Хлопчик

ВЕРБНА НЕДІЛЯ

Як Господь в Єрусалим В'їхав на осяті, Кажуть, біг старий з малим Господа вітати.

Гілля пальмове несли З криками «Осанна!» І була гіллям отим Вся дорога вбрана.

В Україні не росте Пальма гордолиця, Але є у нас зате Матінка-вербиця — Листячка стрілчаті, Котики пухнасті.

Сила від водиці У вербі таїться — Від землиці та весни Вкупі з сонечком ясним. Тож ідем вітати Бога Ми з букетиком вербовим.

Всіх вербицею торкаєм, Веселенько промовляєм: «Будь здоровий, як вода, Будь багатий, як земля, Рости швидко, як верба!»

Світла й добросердна В нас неділя вербна, А всього за тиждень Стрінемо Великдень, Зовсім недалечко Писане яєчко!

(Галина Могильницькі)

Ведуча. Як свідчить Святе Письмо, у неділю Спаситель в'їхав до Єрусалима на осла, а миряни встеляли йому шлях пальмовими гілочками. В Україні пальмові гілочки замінили вербовими.

Ведучий. На утрени в церкві благословляються і освячуються гілки, які віруючі тримають у руках під час усієї служби, і це свідчить про те, що вони теж зустрічають Ісуса Христа як Царя та Спасителя. За християнським тлумаченням, усі віруючі, як і єрусалимський натовп, грішні у тому, що спочатку захоплено вигукували: «Осанна!», а потім вдавалися до страшного крику: «Розіпни його!»

В е д у ч а. У південних країнах, де росте пальма, святять пальмове гілля. У нас в Україні пальма не росте, а тому довелося нашим предкам обирати якесь інше дерево. І вибрали вербу. По-перше, це дерево першим зацвітає в Україні, сповіщаючи про настання весни. А

по-друге, вербу здавна вважали захисницею від злих духів і всіляких бід, вона нібито мала властивість передавати здоров'я, силу та красу людині або тварині.

Ведучий. В Україні звичай освячення верби дуже давній, бо вже в «Ізборнику» (1073) згадується «Празд-ъникт* втфбъньї». Згадує про вербу і Данило Паломник (1095-1108), який відвідав Єрусалим і там бачив «древіє много по брегу Йорданову превисоко, яко вербіє есть і подобно». То були пальми, що нагадали нашому землякові рідне чернігівське «вербіє».

Хлопчик. Свяченою вербою зі словами «не я б'ю, верба б'є» ударяли усіх рідних, а особливо — дітей, що символізувало очищення, звільнення від хвороби. Зміст цієї дії пояснюється в такій приповідці:

Не я б'ю — верба б'є, За тиждень Великдень, Недалечко червоне яєчко!

Ведуча. Вербою вдаряли і худобу, щоб запобігти хворобам. Вербу також устромляли в дах, двері хліва. За народним уявленням, свячена верба впливала на родючість землі. Для цього гілки верби розкидали по полях.

Освячену вербу можна посадити, і вона довго ставатиме в пригоді людині, бо її кора, листя й гілочки мають цілющі властивості: якщо їх запарити або прокип'ятити. Мабуть тому багато українських сіл потопають у вербах. Ця рослина вважалася наділеною особливою силою, тому освячені гілочки ніколи не викидали, а зберігали до наступної Вербної неділі, а в деяких місцевостях — і декілька років. Верба оспівана в українських піснях.

Ведучий. Уважалось, наприклад, що обкурювання гілочкою верби допоможе від лихоманки; вербу клали у воду, у якій купали хвору дитину. Селяни вірили, що в хату, у якій є верба, не може влучити блискавка.

Ведуча. Уперше після зимівлі освяченою вербою виганяли на випас худобу. Гілочки верби клали у корм домашнім тваринам, сподіваючись, що ті стануть на заваді хворобам, падежу; в літню грозу їх викидали у двір, щоб припинити град і дощ і не пошкодити посівів. У деяких селах освячену вербу спалювали в печі, коли пекли паски, а в деяких — запікали у хліб шишечки верби і згодовували їх худобі.

Упродовж цього тижня навіть у найтепліші дні не сіяли льону, конопель, овочевих культур. Раніше на Слобожанщині вважалось, що Вербний тиждень — це переважно свято дітей.

Ведучий. У Лазареву суботу під час вечірньої служби в церкві діти носили вербу, і той, кому припадала найбільша гілка, був дуже щасливим. Коли верба була вже посвяченою, діти, випереджаючи одне одного, намагалися якнайшвидше проковтнути «котика», «щоб горло не боліло».

У Вербну неділю теж освячують вербу. Під церкву заздалегідь навозять багато вербового гілля. Зранку на богослужіння сходяться всі — старі й малі, бо «гріх не піти до церкви, як святять вербу».

Ведуча. Свячена верба завжди була у великій пошані. У жодному разі її не можна топтати ногами, тому навіть найдрібніше гілля, яке залишилося після освячення, обов'язково спалюють, щоб воно не потрапило під ноги.

Ведучий. Верба опоетизована українським народом і набула, як бачимо, такої шани не випадково. Зростаючи біля ставків, річок, природних джерел, вона ніби є позначкою води на землі. Криницю завжди намагалися копати під вербою. Кажуть: «Де срібліє вербиця — там чиста водиця».

Дівчинка

Вигуки веселі Чути тут і там:

«За тиждень — Великдень» — Б'є галузка: бам!.. Квітну в нас Неділю Звуть іще
Пальмова, У цей день в пошані Гілочка вербова.

Прикмети

Якщо верба цвіте добре — нива буде врожайною.

На Вербну мороз — уродить ярина.

Дме вербич — кожуха тербич.

Прислів'я

Верба красна б'є напрасно, верба біла б'є за діло.

Прийде тиждень вербовий, бери віз у дорогу дубовий.

Весна ледачого не любить.

Де верба, там вода.

Верба, як трава лугова: ти її покоси, а вона знов буде рости.